

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Barne- og ungdomsavdelingen
Pb. 8036 dep
0030 Oslo

410.0
17.11.10
Saksnr: 201003502-61

Deres ref:
201003502-/LFO

Vår ref: #102733v1/th

Saksbehandler: Trude Hafslund
th@advokatforeningen.no
T +47 22 03 50 61

10.11.2010

Høringsuttalelse - Forslag til revidert forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barneverninstitusjon

I. INNLEDNING

Vi viser til departementets høringsbrev av 17. august 2010 vedrørende ovennevnte høring.

Det er en prioritert oppgave for Advokatforeningen å drive rettspolitisk arbeid gjennom høringsuttalelser. Advokatforeningen har derfor en rekke lovutvalg inndelt etter fagområder. I våre lovutvalg sitter advokater med særskilte kunnskaper innenfor det aktuelle fagfelt og hvert lovutvalg består av advokater med ulik erfaringsbakgrunn og kompetanse innenfor fagområdet. Arbeidet i lovutvalgene er frivillig og ulønnet.

Advokatforeningen ser det som sin oppgave å være en uavhengig høringsinstans med fokus på rettssikkerhet og på kvaliteten av den foreslåtte lovgivningen.

I saker som angår advokaters rammevilkår vil imidlertid regelendringen også bli vurdert opp mot advokatbransjens interesser. Det vil i disse tilfellene bli opplyst at vi uttaler oss som en berørt bransjeorganisasjon og ikke som et uavhengig ekspertorgan. Årsaken til at vi sonderer mellom disse rollene er at vi ønsker å opprettholde og videreutvikle den troverdighet Advokatforeningen har som et uavhengig og upolitisk ekspertorgan i lovgivningsprosessen.

I den foreliggende sak uttaler Advokatforeningen seg som ekspertorgan. Saken er forelagt lovutvalget for velferdsrett. Lovutvalget består av Kristel Heyerdahl (leder), Hanna Fossen, Helge Hjort og Knut Lindboe.

Advokatforeningen avgir følgende høringsuttalelse:

II. SAKENS BAKGRUNN

I høringsnotat av august 2010 foreslår Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet en revidert rettighetsforskrift med hjemmel i barnevernloven § 5-9 som omhandler barns rettigheter under opphold i barneverninstitusjoner.

Det foreslås i noen tilfeller å utvide adgangen til tvang. Det foreslås imidlertid ingen omfattende ny adgang til å bruke tvang. Men det tydeliggjøres adgangen til å bruke tvang som allerede følger av gjeldende rett.

Forslag om utvidelse av adgangen til å utøve tvang:

- Begrensning i retten til telefonkontakt utvides til å gjelde alle elektroniske kommunikasjonsmidler.
- Det foreslås å utvide bestemmelsen som gjelder bevegelsesbegrensning for atferdsplasserte, også innenfor institusjonen.
- Adgangen til at barn kan samtykke til å avgi urinprøver utvides.
- Adgangen til å foreta kroppsvisitasjon og ransaking utvides fra begrunnet mistanke om narkotiske stoffer til også å gjelde brukerutstyr og tyvegods.

III. ADVOKATFORENINGENS SYN

Det er Advokatforeningens syn at forslaget til revidert forskrift innebærer en forsvarlig avveining mellom beboernes rett til personlig integritet og adgang til å sette inn tiltak som begrenser denne retten.

Det anses klargjørende at det presiseres hvilken myndighet som følger av institusjonens omsorgsansvar, tilsvarende det ansvar og den myndighet foreldre har, og hvilke tvangstiltak som krever en særskilt hjemmel i forskriften.

Advokatforeningen har merket seg at fylkesmennene, med deres erfaring som tilsynsmyndighet, har gitt uttrykk for at barn som plasseres på barneverninstitusjon både har større og mer omfattende atferdsproblemer og rusproblemer enn tidligere.

Advokatforeningen anser ikke de forslag til utvidelse av tvangsadgang som er foreslått, å gå ut over det som er nødvendig for at barneverninstitusjonene skal gi beboerne forsvarlig omsorg og behandling.

IV. ENKELTE PARAGRAFER I FORSKRIFTENS KAPITTEL 2 OM BEBOERNE RETTIGHETER

§ 7 – Vern om personlig integritet

I høringsnotatet nevnes eksempler som belyser grensedragningen mot vern av personlig integritet.

For så vidt gjelder beboere som henger opp nazi-plakater eller pornografiske plakater vil disse kunne tas ned i et fellesrom, mens det vil være mindre adgang til å begrense beboernes adgang til å uttrykke seg fritt på eget rom.

Klær med symboler eller klær som gjenspeiler en bestemt type holdning / identitet må betraktes som et individs rett til uttryksfrihet.

Institusjonen vil som en del av omsorgsansvaret kunne sette begrensninger, ut fra den enkeltes alder og modenhet, i å være utenfor institusjonen på sen kvelds- og nattetid eller oppsøke kontakt med negative miljøer. Institusjonen kan likevel ikke som en del av omsorgsansvaret nedlegge et generelt forbud mot å forlate institusjonen. Dette krever hjemmel i lov eller forskrift.

§ 17. Bruk av tvang eller makt

Barnevernloven § 5-9 sier uttrykkelig at det ikke er tillatt med fysisk refselse, innelåsing i enerom eller lignende tvangstiltak. Men revidert forskrift opprettholder adgangen til mindre inngripende fysisk tvang eller makt, som for eksempel kortvarig fastholding eller bortvisning fra fellesrom.

Samtidig gir § 18 adgang til tvangsutøvelse i akutte faresituasjoner etter nødretts- og nødvergebetraktninger.

§ 11. Elektriske kommunikasjonsmidler

Regelen om telefonbruk, herunder mobiltelefon, foreslås utvidet til også å omfatte internett, e-post og tilgang til ulike nettsamfunn.

Bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler anses som en stor del av ungdommens hverdag, og det er viktig for beboere på barneverninstitusjoner å kunne kommunisere fritt på lik linje med ungdom som ikke bor på institusjon.

Men en institusjon har adgang til inndragelse av elektroniske kommunikasjonsmidler for en helt kortvarig periode, hvis dette er nødvendig, for eksempel for å beskytte mot kjøp av rusmidler eller kriminalitet.

§ 12. Kroppsvisitasjon

Dagens adgang til kroppsvisitasjon gjelder ved begrunnet mistanke om at beboere oppbevarer rusmidler eller farlig gjenstand.

Adgang til kroppsvisitasjon utvides til også å gjelde ved begrunnet mistanke om at beboer besitter utstyr til bruk av rusmidler eller andre skadelige medikamenter eller tyvegods.

Det er ikke adgang til å undersøke kroppens hulrom, bortsett fra at revidert forskrift vil gi adgang til å undersøke munnhulen.

§ 14. Beslaglegging, tilintetgjøring eller overlevering til politiet.

Ny forskrift klargjør at ulovlige rusmidler, medikamenter eller ulovlige gjenstander skal overleveres til politiet. Tyvegods skal overleveres til politiet eller tilbakeleveres til rett eier.

Advokatforeningen vil bemerke at det i § 14 burde være klargjort at plikt til overlevering til politiet, ikke medfører noen plikt eller adgang til å navngi den ungdom som har hatt befatning med ulovlige rusmidler eller har begått et tyveri.

Hvis barnevernet finner det nødvendig å politianmelde straffbart forhold begått av et barn som er plassert, bør dette anses så alvorlig at det tilkommer leder av barneverntjenesten og ikke institusjonen.

§ 16. Urinprøver

Ungdom plassert som atferdstiltak, tvang etter § 4-24 eller frivillig etter § 4-26 kan samtykke i å avgi urinprøver.

Adgangen til frivillig å avgi urinprøve foreslås utvidet i revidert forskrift til også å gjelde ungdom som er plassert på andre institusjoner enn atferdsinstitusjoner.

I forskriftens § 24 opprettholdes adgangen til å kreve urinprøve dersom det følger av fylkesnemndas vedtak.

Advokatforeningen vil bemerke at det fremtrer uklart hva som ligger i adgang til å "kreve avlagt urinprøve" i forskriftens § 24. Institusjonen kan ikke sette makt eller sanksjoner bak et slikt "krav".

Så lenge alle som er plassert, etter revidert forskrift, kan samtykke i å avgi urinprøve, fremtrer det unødvendig at fylkesnemnda i visse tilfeller skal fatte særskilt vedtak om dette.

Vennlig hilsen

Merete Smith
generalsekretær